

1. මූල්‍ය ප්‍රකාශන

1.1 තත්වවාගණනය කළ මතය

මධ්‍යම ඉංජිනේරු සේවා (පුද්ගලික) සමාගමේ (“සමාගම”) 2023 දෙසැම්බර් 31 දිනට මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශනය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනය, හිමිකම් වෙනස්වීමේ ප්‍රකාශනය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනය සහ ප්‍රමාණාත්මක ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවලට අදාළ තොරතුරු ද ඇතුළත් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට අදාළ සටහන් වලින් සමන්විත 2023 දෙසැම්බර් 31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154(1) ව්‍යවස්ථාව සමඟ සංයෝජිතව කියවිය යුතු 2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ විධිවිධාන ප්‍රකාර මාගේ විධානය යටතේ විගණනය කරන ලදී. පාර්ලිමේන්තුව වෙත ඉදිරිපත් කළ යුතු යැයි මා අදහස් කරන මාගේ අදහස් දැක්වීම් හා නිරීක්ෂණයන් මෙම වාර්තාවේ දැක්වේ.

මෙම වාර්තාවේ 1.5 ඡේදයේ දක්වා ඇති කරුණුවලින් වන බලපෑම හැර, සමාගමේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන තුළින් 2023 දෙසැම්බර් 31 දිනට මූල්‍ය තත්වය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා එහි මූල්‍ය කාර්යසාධනය හා මුදල් ප්‍රවාහ සත්‍ය හා සාධාරණ ලෙස දැක්වෙන අයුරින් ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතිවලට අනුකූලව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කර ඇති බව මා දරන්නා වූ මතය වේ.

1.2 තත්වවාගණනය කළ මතය සඳහා පදනම

මෙම වාර්තාවේ 1.5 ඡේදයේ දක්වා ඇති කරුණු මත පදනම්ව මාගේ මතය තත්වවාගණනය කරනු ලැබේ.

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිතිවලට (ශ්‍රී.ලං.වි.ප්‍ර.) අනුකූලව මා විගණනය සිදු කරන ලදී. මෙම විගණන ප්‍රමිති යටතේ වූ මාගේ වගකීම, මෙම වාර්තාවේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය සම්බන්ධයෙන් විගණකගේ වගකීම යන කොටසේ තවදුරටත් විස්තර කර ඇත. මාගේ තත්වවාගණනය කළ මතය සඳහා පදනමක් සැපයීම උදෙසා මා විසින් ලබාගෙන ඇති විගණන සාක්ෂි ප්‍රමාණවත් සහ උචිත බව මාගේ විශ්වාසයයි.

1.3 මූල්‍ය ප්‍රකාශන සම්බන්ධයෙන් කළමනාකරණයේ සහ ඊට සම්බන්ධ පාලනය කරන පාර්ශවයන්ගේ වගකීම්

මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතිවලට අනුකූලව පිළියෙල කිරීම හා සාධාරණ ලෙස ඉදිරිපත් කිරීම සහ වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් ඇතිවිය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොරව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකිවනු පිණිස අවශ්‍ය වන අභ්‍යන්තර පාලනයන් තීරණය කිරීම කළමනාකරණයේ වගකීම වේ.

මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේදී, සමාගම අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යාමේ හැකියාව තීරණය කිරීම කළමනාකරණයේ වගකීමක් වන අතර, කළමනාකාරිත්වය සමාගම ඈවර කිරීමට අදහස් කරන්නේ නම් හෝ වෙනත් විකල්පයක් නොමැති විටදී මෙහෙයුම් නැවැත්වීමට කටයුතු කරන්නේ නම් හැර අඛණ්ඩ පැවැත්මේ පදනම මත ගිණුම් තැබීම හා සමාගමේ අඛණ්ඩ පැවැත්මට අදාළ කරුණු අනාවරණය කිරීමද කළමනාකරණයේ වගකීමකි.

සමාගමේ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ක්‍රියාවලිය සම්බන්ධව පරීක්ෂා කිරීමේ වගකීම, සම්බන්ධ පාර්ශව විසින් දරනු ලබයි.

2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ 16(1) උප වගන්තිය ප්‍රකාරව, සමාගමේ වාර්ෂික සහ කාලීන මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකිවන පරිදි ස්වකීය ආදායම්, වියදම්, වත්කම් හා බැරකම් පිළිබඳ නිසි පරිදි පොත්පත් හා වාර්තා පවත්වාගෙන යා යුතුය.

1.4 විගණන විෂය පථය (මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය සම්බන්ධයෙන් විගණකගේ වගකීම)

සමස්තයක් ලෙස මූල්‍ය ප්‍රකාශන, වංචා සහ වැරදි නිසා ඇතිවන ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොර බවට සාධාරණ තහවුරුවක් ලබාදීම සහ මාගේ මතය ඇතුළත් විගණන වාර්තාව නිකුත් කිරීම මාගේ අරමුණ වේ. සාධාරණ සහතිකවීම උසස් මට්ටමේ සහතිකවීමක් වන නමුත්, ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනය සිදු කිරීමේදී එය සෑමවිටම ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් අනාවරණය කරගන්නා බවට වන තහවුරු කිරීමක් නොවනු ඇත. වංචා සහ වැරදි තනි හෝ සාමූහික ලෙස බලපෑම නිසා ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් ඇතිවිය හැකි අතර, එහි ප්‍රමාණාත්මක භාවය මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන පදනම් කරගනිමින් පරිශීලකයන් විසින් ගනු ලබන ආර්ථික තීරණ කෙරෙහි වන බලපෑම මත රඳා පවතී.

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනයේ කොටසක් ලෙස මා විසින් විගණනයේදී වෘත්තීය විනිශ්චය සහ වෘත්තීය සැකමුසුබවින් යුතුව ක්‍රියා කරන ලදී. මා විසින් තවදුරටත්,

- ප්‍රකාශ කරන ලද විගණන මතයට පදනමක් සපයා ගැනීමේදී වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇති විය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් ඇතිවීමේ අවදානම් හඳුනාගැනීම හා තක්සේරු කිරීම සඳහා අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පරිපාටි සැලසුම් කර ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. වරදවා දැක්වීම හේතුවෙන් සිදුවන ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් සිදුවන බලපෑමට වඩා වංචාවකින් සිදුවන්නා වූ බලපෑම ප්‍රබල වන්නේ ඒවා දුස්සන්ධානයෙන්, ව්‍යාජ ලේඛන සැකසීමෙන්, වේතනාන්විත මඟහැරීමෙන්, වරදවා දැක්වීමෙන් හෝ අභ්‍යන්තර පාලනයන් මඟ හැරීමෙන් වැනි හේතු නිසා වන බැවිනි.
- අභ්‍යන්තර පාලනයේ සඵලදායීත්වය පිළිබඳව මතයක් ප්‍රකාශ කිරීමේ අදහසින් නොවුවද, අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පරිපාටි සැලසුම් කිරීම පිණිස අභ්‍යන්තර පාලනය පිළිබඳව අවබෝධයක් ලබාගන්නා ලදී.
- භාවිතා කරන ලද ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල උචිතභාවය, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල සාධාරණත්වය සහ කළමනාකරණය විසින් කරන ලද සම්බන්ධිත හෙළිදරව් කිරීම් අගයන ලදී.
- සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් හේතුවෙන් සමාගමේ අඛණ්ඩ පැවැත්ම පිළිබඳ ප්‍රමාණාත්මක අවිනිශ්චිතතාවයක් තිබේද යන්න සම්බන්ධයෙන් ලබාගත් විගණන සාක්ෂි මත පදනම්ව ගිණුම්කරණය සඳහා ආයතනයේ අඛණ්ඩ පැවැත්ම පිළිබඳ පදනම යොදා ගැනීමේ අදාලත්වය තීරණය කරන ලදී. ප්‍රමාණවත් අවිනිශ්චිතතාවයක් ඇති බවට මා නිගමනය කරන්නේ නම් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඒ සම්බන්ධයෙන් වූ හෙළිදරව්කිරීම් වලට මාගේ විගණන වාර්තාවේ අවධානය යොමු කළ යුතු අතර, එම හෙළිදරව්කිරීම් ප්‍රමාණවත් නොවන්නේ නම් මාගේ මතය විකරණය කළ යුතුය. කෙසේ වුවද, අනාගත සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් මත අඛණ්ඩ පැවැත්ම අවසන් වීමට හැකිය.
- මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ව්‍යුහය හා අන්තර්ගතය සඳහා පාදක වූ ගනුදෙනු හා සිද්ධීන් උචිත හා සාධාරණව ඇතුළත් වී ඇති බව සහ හෙළිදරව් කිරීම් ඇතුළත් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල සමස්ථ ඉදිරිපත් කිරීම අගයන ලදී.

හැකිතාක් දුරට හා අවශ්‍ය ඕනෑම විටෙක පහත සඳහන් දෑ පරීක්ෂා කිරීම සඳහා විගණන විෂය පථයද පුළුල් කර ඇත.

- තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් බලන කළ සමාගමේ කාර්යයන් අඛණ්ඩව ඇගයීමට හැකිවන පරිදි එහි සංවිධානය, පද්ධති, පරිපාටි, පොත්පත්, වාර්තා හා වෙනත් ලියකියවිලි විධිමත්ව හා ප්‍රමාණාත්මකව සැලසුම් කර තිබේද යන බව සහ එකී පද්ධති, පරිපාටි, පොත්පත්, වාර්තා හා වෙනත් ලියකියවිලි ඵලදායී ලෙස පවත්වාගෙන යනු ලැබේ ද යන බව;

- යම් අදාළ ලිඛිත නීතියකට හෝ සමාගමේ පාලක මණ්ඩලය විසින් නිකුත් කරන ලද වෙනත් පොදු හෝ විශේෂ විධානයකට අනුකූලව, සමාගම ක්‍රියා කර ඇති බව,
- සිය බලතල, කර්තව්‍ය සහ කාර්යයන්ට අනුකූලව කටයුතු කර ඇති බව,
- සම්පත් සකසුරුවම් ලෙස, කාර්යක්ෂම ලෙස සහ ඵලදායී ලෙස කාලසීමාවන් තුළ සහ අදාළ නීතිරීතිවලට අනුකූලව ප්‍රසම්පාදනය කර භාවිතා කර ඇති බව

1.5 මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම සම්බන්ධයෙන් වූ විගණන නිරීක්ෂණ

1.5.1 ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට අනුකූල නොවීම

අදාළ ප්‍රමිතියට යොමුව සහිතව අනුකූල නොවීම	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති 16 හි 51 වැනි වගන්තිය ප්‍රකාරව 2023 දෙසැම්බර් 31 දිනට ලියාපදිංචි අගය රු.මිලියන 378.08 ක් වූ දේපල පිරිසිදු හා උපකරණවල ප්‍රයෝජනවත් ආර්ථික ආයු කාලය වාර්ෂිකව සමාලෝචනය කර නොතිබුණි.	වත්කම් බාණ්ඩ වශයෙන් තක්සේරු කිරීමට සැලසුම් කර ඇත.	ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති වලට අනුකූලව කටයුතු කළ යුතුය.
(ආ) ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් යටතේ පෙන්වියයුතු රඹකැන්ඔය ව්‍යාපෘතිය යටතේ මිල දී ගත් කුකුළු පැටවුන්ගේ 2023 දෙසැම්බර් 31 දිනට වටිනාකම, ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති 41 හි 12 වන ඡේදයට පටහැනිව රු. මිලියන 18.02 ක් වූ පිරිවැයට දේපල පිරිසිදු සහ උපකරණ යටතේ දක්වා තිබුණි.	ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති අංක 41 අනුව සියලු ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් සාධාරණ අගයට අනාවරණය කිරීමට එළඹෙන මූල්‍ය වර්ෂය තුළ කටයුතු කරන බව අවධාරණය කරමි.	ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති වලට අනුකූලව කටයුතු කළ යුතුය.

1.5.2 ගිණුම්කරණ අඩුපාඩු

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
සමාගමේ මූලික කාර්යාලවල සහ මූලික කාර්යාලයන්හි අංශ අතර එකතුව රු.මිලියන 159.9 ක් වූ අභ්‍යන්තර ගනුදෙනු ඉවත් කිරීමකින් තොරව මූල්‍ය ප්‍රකාශන සකස් කර තිබුණි. මීට අමතරව මූලික කාර්යාලයන් අතර අන්තර් ගනුදෙනුවලින් උපයාගත් එකතුව රු.මිලියන 56.78 ක් සමාගමේ වාර්ෂික ආදායමට මෙන්ම වියදමට ද ඇතුළත් කර තිබුණි.	මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට ඇති සීමිත කාල සීමාව නිසා ඇතැම් අයිතම ඉවත් කිරීමට නොහැකි වී ඇත. ශේෂ පත්‍රයට අදාළ ශේෂ මෙම වසර තුළ සොයා බලා ඒ අනුව ඉවත් කිරීම සිදු කිරීමට අපේක්ෂා කරනු ලැබේ.	මූලික කාර්යාල හා අංශ අතර සිදුවන ගනුදෙනු සහ ශේෂයන් මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේ දී ඉවත් කිරීමට කටයුතු කළ යුතුය.

1.5.3 නොසැසඳූ පාලන ගිණුම් හෝ වාර්තා

විෂයය	මූල්‍ය ප්‍රකාශන අනුව වටිනාකම රු. මිලියන	අනුරූපී වාර්තා අනුව වටිනාකම රු. මිලියන	වෙනස රු. මිලියන	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
වෙළඳ ණයගැති	1,286.66	1,299.37	12.71	අවසාන ගිණුම් සැකසීමේදී නිවැරදි ලෙස ඉන්වොයිසි සංසන්දනය නොකිරීම	සම්බන්ධිත පාර්ශව වෙත ලැබිය යුතු හා ගෙවිය යුතු ශේෂ
ලැබිය යුතු රඳවා ගැනීම්	2,027.33	2,080.10	52.77	ආදී හේතු මේ සඳහා බලපා ඇත.	සංසන්දනය කිරීමට කටයුතු කළ යුතුය.
විවිධ ණයගැතියෝ	13.30	-	13.30		
වැඩ ආරම්භ කිරීමේ අත්තිකාරම්	3,449.91	3,466.37	16.45		

1.6 ලැබිය යුතු සහ ගෙවිය යුතු ගිණුම්

1.6.1 ලැබිය යුතු මුදල්

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) 2023 දෙසැම්බර් 31 දිනට මූල්‍ය තත්ත්වය පිළිබඳ ප්‍රකාශයට අනුව, මුළු ණයගැති ශේෂය රු.මිලියන 2,397 ක් වූ අතර එයින් රු. මිලියන 401.63 ක් සහ රු. මිලියන 67.08 ක් පිළිවෙලින් වසර 03 න් 05 න් අතර කාලයක් සහ වසර 05 කට වැඩි කාලයක් හිඟව පැවතුණි.	මේ පිළිබඳව ප්‍රධාන කාර්යාලයෙන් මෙන්ම අදාළ මූලික කාර්යාල වලින්ද නිරතුරුවම ක්‍රියාමාර්ග ගනු ලැබේ.	ණයගැති ශේෂයන් කඩිනමින් අය කර ගැනීමට ඵලදායී ක්‍රියාමාර්ග ගත යුතුය.
(ආ) 2023 දෙසැම්බර් 31 දිනට ලැබිය යුතු රඳවා ගැනීම් (Retention Receivable) රු.මිලියන 2,962.35 ක් වූ අතර මෙයින් රු.මිලියන 659.28 ක් වූ සම්පූර්ණ කරන ලද ව්‍යාපෘතිවලට අදාළ රඳවා ගැනීම්වලින් රු. මිලියන 127.78 ක් සහ රු. මිලියන 158.02 ක් පිළිවෙලින් වසර 3 න් 5 න් අතර සහ වසර 5 කට වැඩි කාලයක් තුළ වගකිවයුතු නිලධාරීන් විසින් නිසි අයකර ගැනීමේ ක්‍රියාමාර්ග නොගැනීම නිසා හිඟව පැවතුණි.	මේ පිළිබඳව ප්‍රධාන කාර්යාලයෙන් මෙන්ම අදාළ මූලික කාර්යාල වලින්ද නිරතුරුවම ක්‍රියාමාර්ග ගනු ලැබේ.	ප්‍රමාදයකින් තොරව ලැබිය යුතු හිඟ රඳවා ගැනීම් ශේෂයන් අය කර ගැනීමට ඵලදායී ක්‍රියාමාර්ග ගත යුතුය.

1.6.2 ගෙවිය යුතු මුදල්

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>2023 දෙසැම්බර් 31 දිනට ණයහිමියන් සහ ගෙවිය යුතු රඳවා ගැනීම් (Retention Payable) පිළිවෙළින් රු.මිලියන 1,651.30 ක් සහ රු.මිලියන 766.08 ක් විය. විගණනයට ඉදිරිපත් කරන ලද කාල විශ්ලේෂණයට අනුව, ජංගම වගකීම් යටතේ පෙන්වනු ලබන ණයහිමි ශේෂය වූ රු.මිලියන 748.33 වසර 02 සිට 05 දක්වා කාලයක් තුළ නොගෙවා පැවතුණි.</p>	<p>ගෙවිය යුතු රඳවා ගැනීම් ගනුදෙනුකරුවන්ගෙන් ලැබිය යුතු රඳවාගැනීම් මුදල් ලැබුණු පසු ගෙවීම් කිරීම සිදුකරනු ලැබේ.</p>	<p>ගෙවිය යුතු ශේෂයන් කඩිනමින් නිරවුල් කිරීමට කටයුතු කළ යුතුය.</p>

1.7 සම්බන්ධිත පාර්ශවයන් හා සම්බන්ධිත පාර්ශව ගනුදෙනු හෙළිදරව් නොකිරීම

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>2023 දෙසැම්බර් 31 දිනට සමාගම විසින් මව් සමාගමට එනම් මධ්‍යම ඉංජිනේරු උපදේශක කාර්යාංශයට (CECB) රු.මිලියන 1,545.96 ක් ගෙවිය යුතු වන අතර සමාගම ආරම්භයේ සිටම සිදු වූ මෙම ගනුදෙනු සම්බන්ධයෙන් නිසි සහ යාවත්කාලීන ගිවිසුම් පවත්වාගෙන ගොස් නොතිබුණු අතර මෙම ශේෂය නිරවුල් කිරීමට කිසිදු ඵලදායී ක්‍රියාමාර්ගයක් ගෙන නොතිබුණි. එබැවින් 2017 වසරේ සිට අඛණ්ඩව මෙම ශේෂය ඉහළ යමින් පැවතුනි.</p>	<p>මව් සමාගමට ගෙවිය යුතු දිගු කාලීන ශේෂ ප්‍රාග්ධනීකරණය කිරීමේ ක්‍රමයක් හඳුනා ගැනීම සඳහා එම ශේෂයන් සමාලෝචනය කිරීමේ ක්‍රියාවලියක යෙදී සිටී.</p>	<p>සමාගම හා කාර්යාංශය අතර සිදුවන ගනුදෙනු සඳහා පැහැදිලි ගිවිසුම් ඇති කර ගත යුතු අතර අදාළ ගෙවිය යුතු ශේෂ හෙළිදරව් කිරීමට හා නිරවුල් කිරීමට පියවර ගත යුතුය.</p>

1.8 නීති, රීති, රෙගුලාසි සහ කළමනාකරණ තීරණ ආදියට අනුකූල නොවීම

නීති, රීති, රෙගුලාසි ආදියට යොමුව	අනුකූල නොවීම	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>2021 නොවැම්බර් 16 දිනැති රාජ්‍ය ව්‍යාපාර වනුලේඛ අංක 01/2021 රාජ්‍ය ආයතන යහපාලනය පිළිබඳ මෙහෙයුම් අත්පොත</p>	<p>3.2 (i) ඡේදය සමාගමේ කාර්ය මණ්ඩලය සඳහා 2024 මාර්තු 31 දින වන විටත් අනුමත බඳවාගැනීමේ පටිපාටියක් සකස් කර නොතිබුණි.</p>	<p>කළමනාකරණ සේවා දෙපාර්තමේන්තුවේ අනුමැතියට යොමු කර ඇත.</p>	<p>බඳවා ගැනීමේ සහ උසස් කිරීමේ යෝජනා ක්‍රමය සඳහා කඩිනමින් අනුමැතිය ලබා ගැනීමට කටයුතු කළ යුතුය.</p>

2. මූල්‍ය සමාලෝචනය

2.1 මූල්‍ය ප්‍රතිඵල

සමාලෝචිත වර්ෂයේ මෙහෙයුම් ප්‍රතිඵලය රු. මිලියන 383.3 ක අලාභයක් වූ අතර ඊට අනුරූප ඉකුත් වර්ෂයේ අලාභය රු. මිලියන 58.4 ක් විය. ඒ අනුව මූල්‍ය ප්‍රතිඵලයෙහි රු. මිලියන 324.9 ක පිරිහීමක් නිරීක්ෂණය විය. මෙම පිරිහීමට පසුගිය ගිණුම්කරණ කාල පරිච්ඡේදයට සාපේක්ෂව ආදායම රු.මිලියන 522 කින් වැඩි වුවද විකුණුම් පිරිවැය සහ පරිපාලන වියදම් රු. මිලියන 798 කින් වැඩිවීම ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු වී තිබුණි.

2.2 ප්‍රධාන ආදායම් හා වියදම් විෂයයන්වල ප්‍රවණතා විශ්ලේෂණය

විස්තරය	2023	2022	වෙනස	ප්‍රතිශතය
	දෙසැම්බර් 31	දෙසැම්බර් 31		
	න් අවසන්	න් අවසන්		
	වර්ෂය	වර්ෂය	රු.මිලියන	(%)
	රු.මිලියන	රු.මිලියන		
<u>ආදායම්</u>				
ඉදිකිරීම් ආදායම	6,854.08	6,332.58	521.5	8
අනෙකුත් ආදායම්	78.39	154.89	(76.5)	(49)
මූල්‍ය ආදායම	701.36	320.92	380.44	119
<u>වියදම්</u>				
විකුණුම් පිරිවැය	6,383.50	5,695.76	687.74	12
විකිණීමේ සහ	14.96	43.43	(28.47)	(65.5)
බෙදාහැරීමේ වියදම්				
මූල්‍ය වියදම	15.36	7.98	7.38	92
පරිපාලන වියදම්	917.31	806.68	110.63	14

ප්‍රධාන ආදායම් මාර්ගය වන ඉදිකිරීම් ආදායම ඉහළ නංවා ගැනීමට සැලසුම් කරමින් විකුණුම් පිරිවැය සහ පරිපාලන වියදම් උපායමාර්ගිකව අඩුකර ගැනීමට කළමනාකාරීත්වය අවධානය යොමු කළ යුතුය.

2.3 අනුපාත විශ්ලේෂණය

ලැබී ඇති තොරතුරුවලට අනුව, සමාලෝචිත වර්ෂය සහ පෙර වර්ෂයන් සඳහා සමාගමේ වැදගත් ගිණුම්කරණ අනුපාත කිහිපයක් පහතින් දැක්වේ.

අනුපාත	2023	2022
ලාභ අනුපාත		
දළ ලාභ අනුපාතය (GP) (%)	6.87	10.05
මෙහෙයුම් ලාභ අනුපාතය (%)	-5.6	-0.92
වත්කම් මත ඉපයීම (ROA) (%)	2.13	1.87
ද්‍රවශීලතා අනුපාත		
ජංගම වත්කම් අනුපාතය (වාර ගණන)	1: 1.2	1:1.2
ක්ෂණික වත්කම් අනුපාතය (වාර ගණන)	1:1.1	1:1.1

සමාලෝචිත වර්ෂයේ දී දළ ලාභ අනුපාතය සියයට 6.8 ක් වූ අතර එය පසුගිය වර්ෂයට සාපේක්ෂව සියයට 32 කින් අඩු වී තිබුණි. තවද සමාගම රු.මිලියන 14,214 ක් වූ සිය මුළු වත්කම් පදනම භාවිතා කරමින් සමාලෝචිත වර්ෂයේ දී රු. මිලියන 302 ක බදු පෙර ලාභයක් උපයාගෙන තිබුණි. එබැවින්, සමස්ත වත්කම් වල සාමාන්‍ය ප්‍රතිලාභ අනුපාතය සියයට 2.13 ක් පමණක් විය. ඉදිරි කාල සීමාවේ දී ප්‍රශස්ත දළ ලාභ අනුපාතයක් පවත්වා ගනිමින් මෙහෙයුම් ලාභය උපරිම කර ගැනීම සඳහා සම්පත් උපයෝගී කර ගත හැකි ආකාරය පිළිබඳ උපායමාර්ගික සැලැස්මක් සකස් කර ක්‍රියාත්මක කිරීමට කළමනාකරණය ක්‍රියාකළ යුතුය.

3. මෙහෙයුම් සමාලෝචනය

3.1 හඳුනාගත් පාඩු

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
ව්‍යාපෘති කළමනාකරණයේ දුර්වලතා ආදී කරුණු හේතුවෙන් ව්‍යාපෘති 62 කට අදාලව රු.මිලියන 105.75 ක් ප්‍රමාද වන්දි (Liquidated Damages) ලෙස සේව්‍යෝජකයින් විසින් බිල්පත්වලින් අඩුකර ගෙන තිබුණි. මෙයින් ව්‍යාපෘති 09 ක් සඳහා අඩුකළ රු.මිලියන 36.81 ක මුදල් අයකර ගැනීමට හැකි වුවද, ව්‍යාපෘති 18 ක් සඳහා 2023 දෙසැම්බර් 31 දින වන විටත් ඉල්ලුම් කළ කාලය දීර්ඝ කර ගැනීම් වෙනුවෙන් අනුමැතීන් ලැබී නොතිබුණු අතර ව්‍යාපෘති 35 කට අදාලව අඩු කළ ප්‍රමාද වන්දි මුදල වූ රු. මිලියන 49.01 ක් නැවත අයකර ගත නොහැකිව තිබුණි.	ප්‍රමාද වන්දි මුදල් අයකර ගෙන ඇති ව්‍යාපෘති සඳහා කාලය දීර්ඝ කිරීම් අනුමත කර ගෙන එම මුදල් නිදහස් කර ගැනීම සඳහා සේව්‍යෝජකයන් සමග කටයුතු කරගෙනයන අතර ලබා ගත හැකි සියලු මුදල් ලබා ගැනීමට කටයුතු කරමින් පවතී.	ප්‍රමාද වන්දි ගෙවීම් වලක්වා ගැනීම සඳහා මනා ලෙස ව්‍යාපෘති අධීක්ෂණය සහ කළමනාකරණය කිරීමට කටයුතු කළ යුතු බව.

3.2 කළමනාකරණ අකාර්යක්ෂමතා

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) ස්ථාන 05ක දී ක්‍රියාත්මක කර තිබූ ඇස්තමේන්තු/ ක්‍රමයන් 05 න් යන්ත්‍ර 02 ක ක්‍රියාකාරීත්වය හේතුවෙන් සමාගමට 2023 වර්ෂය තුළදී රු.මිලියන 18.96 ක අලාභයක් සිදු වී තිබූ අතර අනෙක් යන්ත්‍ර 03 අක්‍රිය තත්ත්වයේ පැවතුණි.	මෙම යන්ත්‍ර CECB ආයතනයට අයිති වන නිසා ඒවායේ පිරිවැය CECB ආයතනයේ ගිණුම් වල අඩංගු වේ. මෙම අලාභයට මූලික හේතුව වන්නේ අක්‍රියව පැවතුනද නඩත්තු වියදම් දැරීමට සිදු වීම නිසාය. ඉදිකිරීම් කර්මාන්තයේ පවතින අර්බුදකාරී තත්ත්වය ද මෙම පාඩුවට බලපා ඇත.	ඇස්තමේන්තු/ක්‍රමයන් ලාභදායී ලෙස පවත්වාගෙන යාමට සමාගමේ කළමනාකාරීත්වය අවධානය යොමු කළ යුතුය.
(ආ) නාගරික සංවර්ධන අධිකාරියට අයත් රත්නපුර දිස්ත්‍රික්කයේ පිහිටි පර්වස් 60 ක ඉඩමක් වසර 30 ක බදු පදනම මත ලබා ගැනීම සඳහා විධිමත් ගිවිසුමකට එළඹීමකින් තොරව 2019 වර්ෂයේ දී රු.මිලියන 15.43 ක් බදු කුලී ලෙස සමාගම විසින් අධිකාරියට එකවර ගෙවා තිබුණු අතර මෙම ඉඩමේ සබරගමුව මූලික කාර්යාලය පිහිටුවීම සඳහා වූ ගොඩනැගිල්ල ඉදිකර තිබුණි.	(1) වගන්තිය යටතේ නිදහස් දීමනා පත්‍ර නාගරික සංවර්ධන අධිකාරිය වෙත ලබා ගත යුතුව ඇත. ඉහත කටයුතු අවසන් වූ පසු මෙම බදු ඔප්පුව සම්පූර්ණ කිරීමට හැකියාව පවතින බව දන්වා ඇත. එසේම සබරගමුව මූලික කාර්යාලය සහ ගබඩාව මීට පෙර කුලී පදනමට ලබාගත් ගොඩනැගිල්ලක සහ ඉඩමක පවත්වාගෙන ගිය අතර මෙමගින් රු.මිලියන 3.8 ක කුලී වියදමක් වළක්වා ගත හැකි විය.	සමාගම විසින් සම්පූර්ණ බදු කුලිය ගෙවා ඇති බැවින් නාගරික සංවර්ධන අධිකාරිය සමග අදාළ ගිවිසුම අත්සන් කිරීමට කඩිනමින් කටයුතු කළ යුතුය.
(ඇ) රඹකැන්ඔය ව්‍යාපෘතිය ප්‍රථමයෙන් CECB විසින් සිදු කරන ලද අතර සමාලෝචිත වර්ෂයේදී සමාගම වෙත භාර දී තිබුණද වසර අවසානය වන විටත් මෙම භාරදීමේ ක්‍රියාවලිය නිසි ලෙස නිම කර නොතිබුණු බැවින් එම ඉඩමෙහි සිදු කරන ලද ඉදිකිරීම් සහ සංවර්ධන කටයුතු ඇතුළු වත්කම්වල වටිනාකම CECB හි මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට ඇතුළත් කර තිබුණි.	මෙම කෘෂිකාර්මික ව්‍යාපෘතිය ප්‍රථමයෙන් ඉංජිනේරුමය කාර්යයන් පිළිබඳ මධ්‍යම උපදේශක කාර්යාංශය මගින් සිදු කරන ලද අතර මෙම ව්‍යාපෘතිය වෙනුවෙන් රු.මිලියන 17.28 ක පිරිවැයක් දරා ඇත. ඒ අනුව 2024 වර්ෂයේ දී මෙම මුදල CESL ආයතනයේ වාර්තාගත කිරීමට කටයුතු යොදන බව සඳහන් කරමි.	ව්‍යාපෘතිය භාරදීමේ ක්‍රියාවලිය නිසි ලෙස සම්පූර්ණ කර මූල්‍ය ප්‍රකාශන වලට හඳුනා ගැනීමට කටයුතු කළ යුතුය.

3.3 මෙහෙයුම් අකාර්යක්ෂමතා

විගණන නිරීක්ෂණය

කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම

නිර්දේශය

(අ)	2023 දෙසැම්බර් 31 දිනට රු. මිලියන 1,558.05 ක් පිරිවැය වූ වත්කම් වාර්ෂිකව සත්‍යාපනය කිරීමට හැකි වන පරිදි නිසියාකාරව කේතනය කර එම කේත ERP පරිගණක පද්ධතිය තුළ පවත්නා ස්ථාවර වත්කම් ලේඛනයට ඇතුළත් කර නොතිබුණි.	මේ දිනවල ස්ථාවර වත්කම් වල ඇති වෙනස්කම් නිවැරදි කිරීමේ කාර්යය සිදු කරමින් පවතින අතර එය අවසන් වූ වහාම ස්ථාවර වත්කම් කේතනය කිරීම විධිමත් කරනු ලැබේ.	වත්කම් නිසි ලෙස කේතනය කළ යුතු බව.
(ආ)	සමාගම එහි සම්පූර්ණයෙන් නිම කරන ලද ඉදිකිරීම් ව්‍යාපෘතිවලින් පිළිවෙළින් 2023, 2022 සහ 2021 වර්ෂයන් හි දී රු.මිලියන 942.90 ක රු.මිලියන 667.42 ක සහ රු. මිලියන 888.15 ක මෙහෙයුම් අලාභයන් ලබා තිබුණු අතර සමාලෝචිත වර්ෂයේ ක්‍රියාත්මක වෙමින් පවතින ඉදිකිරීම් ව්‍යාපෘති 40 කින් රු. මිලියන 528.57 ක අලාභයක් ලබා තිබුණි. මෙම අලාභ සමාගමේ අඛණ්ඩ පැවැත්ම සඳහා සෘජුවම බලපාන බැවින් ඒ සඳහා සෘජුව හෝ වක්‍රව වගකිව යුතු පුද්ගලයන් සහ හේතු හඳුනාගෙන මෙවැනි අධික අලාභ අවම කිරීම සඳහා කළමනාකාරිත්වය ඵලදායී ක්‍රියාමාර්ග ගෙන නොතිබුණි.	ව්‍යාපෘති අවසන් කිරීමට ඇසතමේන්තු කළ කාලයට වඩා වැඩි කාලයක් ගත වීමෙන් ද්‍රව්‍යමය පිරිවැය ඇස්තමේන්තුගත පිරිවැයට වඩා වැඩි වීම, අධික පොදුකාර්ය පිරිවැය, EOT අනුමැතීන් ලබා ගැනීමට ප්‍රමාද වීම, වසංගත තත්ත්වය, ගෙවීම් ප්‍රමාදයන් යනාදිය හේතු විය.	කොන්ත්‍රාත් පිරිවැය හා කාලය කළමනාකරණය කර ඉදිකිරීම් ව්‍යාපෘති වලින් සිදුවන පාඩුව වලක්වා ගැනීමට කළමනාකරණය විසින් ඵලදායී පියවර ගත යුතුය.
(ඇ)	සමාලෝචිත වර්ෂයේ දී සමාගම විසින් රු.මිලියන 383.30 ක මෙහෙයුම් අලාභයක් ලබා තිබූ අතර ස්ථාවර තැන්පතු වලින් ලද රු.මිලියන 701.36 ක ආදායම හේතුවෙන් බදු පෙර ලාභයක් උපයා තිබුණි.	ඉදිකිරීම් ක්ෂේත්‍රයේ පවතින අර්බුධකාරී තත්ත්වය නිසා මෙහෙයුම් වලින් අලාභයක් ලබා ඇත.	ඉදිකිරීම් ව්‍යාපෘති වලින් ඇති වූ මෙහෙයුම් අලාභය ලාභයක් බවට පත් කර ගැනීමට කටයුතු කළ යුතුය.
(ඈ)	සමාලෝචිත වර්ෂය සඳහා සමාගමේ රු.මිලියන 383.30 ක් වූ මෙහෙයුම් අලාභය සඳහා මධ්‍යම මූලික කාර්යාලය, ගම්පහ මූලික කාර්යාලය, අනුරාධපුර මූලික කාර්යාලය සහ යාන්ත්‍රික (Mechanical) අංශය විසින් වාර්තා කර තිබූ පිළිවෙලින් රු.මිලියන 198.02 ක්, රු.මිලියන 31.66 ක්, රු.මිලියන 151.60 ක් සහ රු. මිලියන 33.67 ක් වූ අලාභයන් ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු වී තිබුණි.	ආර්ථික අර්බුදය හා කොවිඩ් වසංගතය තුලින් මතු වූ ඉදිකිරීම් ක්ෂේත්‍රයේ පසුබෑම මත අප ආයතනයේ මූලික කාර්යාල කිහිපයක ව්‍යාපෘතීන් අලාභ මට්ටමෙන් පවත්වාගෙන යාමට සිදු විය.	සමාගමේ එක් එක් අංශවල මෙහෙයුම් අලාභය අවම කිරීම සඳහා එහි ඉදිකිරීම් කටයුතු සඳහා මූල්‍ය, මානව සහ අනෙකුත් භෞතික සම්පත් කාර්යක්ෂමව භාවිතා කිරීමට කළමනාකාරිත්වය අවධානය යොමු කළ යුතුය.

3.4 මතභේදයට තුඩුදෙන ගනුදෙනු

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>(අ) 2023 දෙසැම්බර් 31 දිනට ගනුදෙනුකරුවන්ගෙන් ලැබිය යුතු සහ ගනුදෙනුකරුවන්ට ගෙවිය යුතු ශේෂ ලෙස රු. මිලියන 875.39 ක් සහ රු. මිලියන 4,188.91 ක් පිළිවෙලින් මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල දක්වා තිබුණි. එසේ වුවද සමාගම විසින් ව්‍යාපෘතියක් භාරගෙන අවසන් කිරීමෙන් පසු එවැනි ශේෂ නොතිබිය යුතු අතර විධිමත් හා කාලිනව බිල්පත් ඉදිරිපත් නොකිරීම හේතුවෙන් සම්පූර්ණ කරන ලද ව්‍යාපෘති 16 කට අදාළව රු.මිලියන 69.24 ක් ගනුදෙනුකරුවන්ගෙන් ලැබියයුතු සහ රු.මිලියන 15.58 ක් ගනුදෙනුකරුවන්ට ගෙවියයුතු ලෙස මූල්‍ය ප්‍රකාශනයෙහි දක්වා තිබුණි.</p>	<p>මෙම ශේෂයන් පියවීමට කල්ගත වනුයේ අවසාන බිල්පත් සහතික වීම ප්‍රමාද වීම හේතුවෙනි. අවසාන බිල්පත් සහතික නොවී පවතින හෙයින් කොන්ත්‍රාත් මුදල සංශෝධනය කල නොහැකි නිසා මෙම අගයන් නිරවුල් වීම කල්ගතවේ.</p>	<p>ප්‍රමාදකින් තොරව අවසන් බිල්පත් සහතික කර ගැනීමට කටයුතු කළ යුතු යුතුය.</p>
<p>(ආ) සියලුම එකතු කල අගය මත බදු (VAT) ගෙවීම් සමාගමේ ප්‍රධාන කාර්යාලය විසින් මුදල් පදනම මත සිදු කරනු ලැබුවද එම වැට් බදු ගෙවීම් ගිණුම්කරණය සඳහා උපවිත සංකල්පය භාවිතා වේ. 2023 දෙසැම්බර් මාසය සඳහා මූලික කාර්යාල විසින් ඉදිරිපත් කරන ලද ලේඛනයේ දැක්වෙන ගෙවිය යුතු සහ ලැබිය යුතු වැට් බද්ද සහ ඒවායේ අවසාන මූල්‍ය ප්‍රකාශන අතර රු.මිලියන 16.16 ක වෙනසක් නිරීක්ෂණය විය. මෙම විෂමතාවය සමනය කිරීම සඳහා සමාගම විසින් මාසික සැසඳුම් ක්‍රියාවලියක් පවත්වාගෙන ගොස් නොතිබුණි.</p>	<p>CESL ආයතනය මුදල් පදනම මත වැට් ගෙවීමට ලියාපදිංචි වී ඇති බැවින් ඊට අනුකූලව වැට් ගෙවීම් සිදු කරනු ලැබේ. ඒ සඳහා මුදල් පොත පාදක කරගනිමින් ERP පද්ධතිය මගින් වෙනමම යෙදවුම් හා නිමැවුම් වලට අදාළව වාර්තා දෙකක් පිළියෙළ කෙරේ. ඒ අනුව මුදල් පදනම අනුව ගෙවිය යුතු නිවැරදි බදු මුදල ගණනය කරනු ලැබේ. මෙම ක්‍රමය මගින් දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව වෙත කරනු ලබන ගෙවීම් ඉතා නිවැරදිව සිදු කරනු ලැබේ.</p>	<p>මෙම වෙනසට හේතු වන යෙදවුම් හා නිමැවුම් ඉන්වොයිස් වෙනම ERP පද්ධතිය මගින් හඳුනා ගනිමින් මාසිකව සැසඳුම් කිරීමට හැකිවන සේ පද්ධතිය සංවර්ධනය කළ යුතුය.</p>

3.5 මානව සම්පත් කළමනාකරණය

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>සමාගම විසින් 2023 දෙසැම්බර් 31 දිනට අනුමත සේවක සංඛ්‍යාවට අයත් නොවන තනතුරු සඳහා සේවකයින් 09 දෙනෙකු බඳවාගෙන තිබුණි. තවද CECB කාර්යමණ්ඩල සාමාජිකයින් CESL වෙත අනුයුක්ත කර ඇති බවට දැක් වූ සේවක සංඛ්‍යාව වන 129 සහ CESL කාර්ය මණ්ඩලයේ CECB වෙතින් අනුයුක්ත කර ඇති සේවක සංඛ්‍යාව ලෙස දැක් වූ 140 අතර වෙනසක් පවතින බව විගණනයේ දී නිරීක්ෂණය වූ අතර මෙම වෙනස සඳහා හේතු විගණනයට ඉදිරිපත් නොවුණි.</p>	<p>අනුයුක්ත කර ඇති සංඛ්‍යාව 118 බව පිලිගනියි. ඇතැම් නිලධාරීන් CECB වෙතින් මුදවා ගෙන ඇති බව අප හට නිවැරදිව දැනුම් දී ඇත්තේ පසුවය. 2023 දෙසැම්බර් 31 දිනට අනුමත සේවක සංඛ්‍යාවට අයත් නොවන තනතුරු සඳහා සේවකයින් 09 දෙනෙකු බඳවා ගැනීමේ පටිපාටිය හා අලුත් තනතුරු MSD අනුමැතියට යොමු කර ඇත.</p>	<p>සේවක සංඛ්‍යා දර්ශකය කඩිනමින් අනුමත කර ගැනීමට කටයුතු කළ යුතු අතර අනුමත නොවූ තනතුරු සඳහා බඳවා ගැනීම් නොකළ යුතු වේ.</p>